

Kjelder til Kunnskapsgrunnlag

Oversikt
Nasjonale og regionale føringar,
Kommunale planer mm

Interkommunal plan for sjøareal
Nordhordland

i kommunane

Alver, Austerheim, Fedje, Gulen, Masfjorden,
Modalen, Osterøy og Vaksdal

03.10.2023

Kjelder til Kunnskapsgrunnlag

Sjøareala vert nytta til eit breitt spekter av aktivitetar og næringar frå tradisjonelt fiske, fangstbasert oppdrett, turistfiske, person- og godstransport og akvakultur til forsvarrets øvingar. Taredyrking og uttak av skjelsand er aktivitetar som kan bli nye aktuelle næringar. I tillegg er sjøområda også viktige som fritids- og rekreasjonsområde for lokalbefolkning og tilreisande.

Havområda representerer store verdiar for den enkelte, samfunnet og framtidige generasjonar gjennom ei rekke økosystemtenester. Sjøområda er sentrale for å gi oss mat, regulere klima, reinse luft og vatn, og fungere som ferdselsåre.

Gjennom planlegging må det skapast ein god balanse mellom bruk og vern av ein viktig ressurs. Kommunane har eit stort ansvar for å legge grunnlaget for ei berekraftig og langsiktig forvaltning av sjøareala i eigen kommune. Kommunen er ikkje aleine om dette ansvaret, men oppdaterte og aktuelle arealplanar for sjøareal er kommunane sin viktigaste reiskap for å samordne statlege, regionale og kommunale oppgåver i sine sjøområde, og skape grunnlaget for positiv samfunnsutvikling.

Sjø- og kystområda har i større grad blitt prega av økt aktivitet og nye utnyttingsformer. Ein konsekvens av dette er forskjellige og motstridande interesser, og omsyn knytt til areal- og ressursdisponeringa. Næringsaktivitet knytt til sjøareala har ein stadig viktigare økonomisk betydning i kystområda, både i lokal og nasjonal samanheng. Marin sektor i Nordhordland er viktig, og ny teknologi, nye typar aktivitetar og ny kunnskap fører til stadig nye måtar å drive næringsverksemd på. Det same gjeld også for vår fritidsbruk, der stadig fleire ønskjer å bruke sjøområda til rekreasjon, både på tradisjonelle og nye måtar.

Som del av grunnlaget for arealvurderingane i planarbeidet vil det bli utarbeida ein GIS-analyse med (alt av) eksisterande, relevant, kartfesta informasjon. Analysen vil bli supplert med og kvalitetssikra mot lokalkunnskap i kommunane. Det vil bli henta data frå følgjande kjelder, men lista er ikkje uttømmende:

Målsetting

Planlegging i sjøområda gjeld mange ulike tema, aktørar, interesser og grupper. Det er ønskeleg at dette dokumentet mellom anna skal bidra til:

- Gje oversikt over grunnlaget og kjeldene for planarbeidet
- Mykje å ta stilling til – val ut frå føremål og kva som gjer meirverdi
- Få fram ein felles oppfatning om kva som kan vere godt nok og haldbart som faktagrunnlag
- Felles utgangspunkt der referansegruppene har medverka
- Vil unngå ein sein diskusjon i prosessen om at faktagrunnlaget er mangelfullt
- Gir oversikteleg grunnlag for diskusjon for ulike tema/planføremål
- Eit forståeleg grunnlag vil kunne gjere prosessen meir handterbar og legg til rette for ei meir meningsfull deltaking og medverknad

Kjeldemateriale og kunnskapsgrunnlag

Kommunane skal i sin planlegging ta omsyn til lover med tilhøyrande forskrifter, retningslinjer og eksisterande planer som legg føringar for planarbeidet. Her trekker vi frem de viktigaste, men gjer merksam på at lista ikkje er uttømmande. Oversikten over det sentrale kjeldematerialet som grunnlag for utarbeidinga av kunnskapsgrunnlaget er i tre delar:

- a) Overordna rammer og styringsdokument, offentlege kartleggingar, data mm.
- b) Kommunale planer, kunnskap om dei konkrete planføremåla, rapportar og særskilt grunnlag frå dei deltakande kommunane
- c) Særskilte fag- og forvatningstema som vert aktuelt for dette planarbeidet

Datakjelder

Staten skal stille til rådighet nasjonale kartdata for alle kommunar, jfr pbl § 2-1. Regionale mynde skal og leggje stadfesta informasjon tilgjengeleg for bruk i bygge- og planarbeid. Ei stor mengde data er samla på www.geonorge.no, men det er og andre baser tilgjengeleg (sjå tema nedanfor). Det som er samla på geonorge har status som «[Datasettene i det offentlege kartgrunnlaget](#)» og er korta ned til **DOK** som ein ofte finn som referanse.

Tab. 1. Kunnskapsgrunnlag – Kjente kjelder – Ikkje uttømmande

Tema	Ansvarleg myndigheit
Marine naturtypar	Miljødirektoratet
Marine kulturminne	Riksantikvaren
Farleier, hovudleier og bileier, losbordingfelt, innseglingsskorridorar mm	Kystverket
Fiskeplasser, aktive og passive redskap	Fiskeridirektoratet
Gyteområde	Fiskeridirektoratet
Oppvekstområde	Fiskeridirektoratet
Låssettingsplassar	Fiskeridirektoratet
Akvakulturlokalteter	Fiskeridirektoratet
Hamner og ankringsplassar	Kystverket
Verneområde	Miljødirektoratet
Marin verneplan	Miljødirektoratet
Nasjonale laksefjordar	Fiskeridirektoratet
Forsvarets øvingsfelt	Forsvarsbygg
Framande artar	Miljødirektoratet

A. Overordna

1. Nasjonale rammer og føringer

- Nasjonale forventningar til regional og kommunal planlegging. Kommunal- og moderniseringsdepartementet(2019).
- Den europeiske landskapskonvensjonen

Stortingsmelidngar

- Nasjonal transportplan 2018-2029 (NTP) Meld. St. nr.33 (2016-2017), Samferdselsdepartementet
- Verdens fremste sjømatnasjon Meld.St. nr.22 (2012-2013), Fiskeri- og kystdepartementet
- Sammen om et giftfritt miljø – forutsetninger for en tryggere fremtid, Meld.St. nr.14 (2006-2007), Miljøverndepartementet
- Norsk klimapolitikk, Meld.St. nr.21 (2011-2012), Miljøverndepartementet
- På den sikre siden – sjøsikkerhet og oljevernberedskap, St.meld. nr. 14 (2004-2005), Fiskeri- og kystdepartementet
- Forebyggende sjøsikkerhet og beredskap mot akutt forurensing
- Risiko i et trygt samfunn. Samfunnsikkerhet. Det kongelige justis- og beredskapsdepartement, Meld.St. nr.10 (2016-2017)
- Nye mål i kulturmiljøpolitikken 16 (2019-2020)
- Forutsigbar og miljømessig bærekraftig vekst i norsk lakse- og ørretoppdrett Meld. St. nr.16 (2014-2015)
- Vern av villaksen og ferdigstilling av nasjonale laksevassdrag og laksefjorden» St.prp. nr.32 (2006-2007)
- Verdens fremste sjømatnasjon, Fiskeri- og kystdepartementet, Meld. St. 22 (2012-2013)
- «Regjeringas miljøpolitikk og rikets miljøtilstand», Meld.St. nr. 26

NOU

- Forsvarets skyte- og øvingsfelt (2004:27)

Statlege planretningslinjer (SPR)

- Statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen (2011)
 - Utkast til reviderte planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjø (juni 2020), vedteke 2021
- Statlige planretningslinjer for samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging (2014)
- Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (2018)
- Rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planlegginga (1995)
- Rikspolitiske retningslinjer for vernede vassdrag (1995)

Rettleiar

- «Planlegging i sjøområdene», Kommunal- og moderniseringsdepartementet (2020)
- Konsekvensutredninger for klima og miljø – M-1941
- Effektiv og bærekraftig arealbruk i havbruksnæringen (2011). Gullestad-utvalget
- Kulturminne, kulturmiljøer og landskap. Planlegging etter plan- og bygningsloven. Versjon II 2016. Riksantikvaren, 2016
- Flaum og skredfare i arealplanar, NVE (2014). Retningslinjer 2/2011, revidert 2014
- Sikkerhet mot skred i bratt terreng – Kartlegging av skredfare i arealplanlegging og byggesak, Veileder 8, NVE (2014)
- Kommuneplanens arealdel, Konsekvensutredninger [T-1493](#) MD
- Kommuneplanens arealdel. 2021, KMD

Strategiar

- Nasjonal havnestrategi
- Regjeringens havstrategi «Blå muligheten»
- «Et hav av muligheten» - 06/2021 (Regjeringens havbruksstrategi)
- Maritim strategi «Maritime muligheter – blå vekst for grønn utvikling»
- Ny vekst, stolt fortid, regjeringens havstrategi (2017)
- Strategi mot rømming fra akvakultur (2017)

Handlingsplanar

- Handlingsplan for Kystverket 2010-2019
- Handlingsplan for ville bestandar av atlantisk laks (T-1579 N)
- Et miljø uten miljøgifter - Handlingsplan for å stanse utslipp av miljøgifter (2015)
- Kystverket handlingsprogram, 2018-2029
 - Farledsnormalen – Kystverket (12.7.2019)

Andre

- Bærekraftig vekst med lukkede anlegg i sjø (FLO SJØ / Stiiim Aqua 5.4.2021)
- Risikorapport norsk firsoppdrett 2019 (Fisken og Havet 2019-5, Havforskningsinstituttet)
- Lokalitetsstruktur i Produksjonsområde 4 (Rapport 2020-48, Havforskningsinstituttet)
- Havbruk: Nye virkemidler for vern av miljø, bedre fiskevelferd og økt verdiskaping (MENON-Publikasjon nr. 79/2021, Menon Economics)
- Multikriterieanalyse som verktøy for planlegging i sjø i Sogn og fjordane (Rapport 3.7.2018, Multiconsult)

2. Sektormyndighetenes veiledere for planarbeid

- Kystverkets planmedvirkning – Interesser og forvaltningsansvar i arealplanlegging (revidert 2018)
 - Farledsnormalens kap. 4
- Retningslinjer for arbeid med kystsoneplanlegging i Fiskeridirektoratet 2011 (revidert 2015)
- Forsvarsbyggs arealbruksinteresser i arealplanlegging (versjon 1.0 1.2.2017)
- Nasjonale og vesentlige regionale interesser innen NVEs saksområder i arealplanlegging (2017)
- Nasjonale og vesentlige regionale interesser på miljøområdet – Klargjøring av miljøforvaltningens innsigelsespraksis T-2/16
- Kulturminner, kulturmiljøer og landskap. Planlegging etter plan- og bygningsloven (versjon II,

3. Regionalt

- Regional planstrategi - Utviklingsplan for Vestland 2020-2024
- Utviklingsplan for Vestland (Regional planstrategi)
- Scenarioanalysen (både Vestlandet og Nordhordland)
- Samfunnstryggleik og beredskap
- Nordhordland Biosfæreområde
- Kartlagte sjøbruksmiljø, Vestland fylkeskommune
- Verneverdige sjøbruksmiljø. Rapportserie for aktuelle kommunar (brukt i arbeidskart), HFK 1989
- Verdivurdering av landskap i Hordaland fylke. Rapport 7-2011, Clemetsen, Uttakleiv og Skjerdal. Aurland Naturverkstad for Hordaland fylkeskommune. 2011
- Regional areal- og transportplan for Bergensområdet
- Klimaplan for Hordaland 2014-2030
- Regional plan for folkehelse 2014-2026
- Regional plan for vassregion Hordaland. 2016-2021, Hordaland fylkeskommune
- Regional plan for vassregion Sogn og fjordane
- Regional plan for innovasjon og næringsutvikling
- Regional plan for vassforvaltning
- Regional plan for klima
- «Regional strategisk plan for kysten Sogn og Fjordane 2018-2029»

B. Kommunale styringsdokument

Kommunale planer og vedtak som er relevante i forhold til arealplanleggingen i sjø hensyntas. Dette inkluderer kommunenes gjeldende arealplaner, kommunedelplaner, reguleringsplaner, temaplaner og strategier. Nedenfor er noen av de viktigste planene lista opp og aktuelle planfremål knytt til DOK-data

1. Styringsdokument i kommunane

- Kommuneplanens samfunnsdel
 - Mål, strategi og tiltak
- Kommuneplanens arealdel (KPA) – Planfremål og føresegn PBL mmmm
 - Fremål og omsynssoener i kommuneplanane
- Overordna ROS
- Næringsplan
- Forarbeid til aktuelle planarbeid og vedtatt planprogram

2. Aktuelle arelbruksfremål i sjø – DOK- data

Ferdse på sjø

DOK-data	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none">• Farleier – hovudlei og biled• Farleier – arealavgrensing	<ul style="list-style-type: none">• Kystinfo – Kystverkets kartløsning
Innspel?	

Farlei og hamneområde

DOK-data	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none">• Ankringsområder	<ul style="list-style-type: none">• Kystinfo – Kystverkets kartløsning
Innspel?	

Fiske, kaste- og låssettingsplassar

DOK-data	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none">• Kystnære fiskeridata• Fiskeplassar – reiskap• Gyteområde• Naturbase• Yggdrasil	<ul style="list-style-type: none">• Yggdrasil• Informasjon frå Fiskarlag og andre lokale fiskarar, etc.
Innspel? <ul style="list-style-type: none">• Vandringsmønsteret til laksesmolt...• Fritidsfiske(?)	<ul style="list-style-type: none">• MINA fagrapport 41

Akvakultur

DOK-data	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none">• Akvakultur- lokalitetar	<ul style="list-style-type: none">• Yggdrasil – Fiskeridirektoratets kartløsning• Trafikklyssystemet: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/fargelegging-i-trafikklyssystemet-i-havbruk/id2917698/
Innspel? <ul style="list-style-type: none">• Endret lokalitetsstruktur i produksjons-område 3, NR 2020-12	<ul style="list-style-type: none">• Havforskninga

Naturområde

DOK-data	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none"> • Naturvernområder • Naturvernområder – Foreslåtte • Naturtyper – DN håndbok 13 • Naturtyper – DN-handbok 19 • Arter av nasjonal forvaltningsinteresse • Sensitive arter • Korallrev.(data frå HI) 	<ul style="list-style-type: none"> • Naturbase (Rekkje tema) • Marin verneplan • Artskart • Miljøstatus • Norsk rødliste for arter 2015 • Rødliste for naturtyper 2018 • Lakseregisteret (tilstand laksebestandar og kart) • Elvedeltadatabasen • Risikovurdering norsk fiskeoppdrett
Innspel? <ul style="list-style-type: none"> • NIVA 1993 Om skjelsand (?) • Artskart og artsobservasjoner • Norsk Ornitologisk Foreining • Regional Vannforvaltningsplan • Vitenskapleg råd for lakseforvaltningen 	<ul style="list-style-type: none"> • KPA formål - småbåthamn? • M • M • M • M • Bestandsstatus for laks (Innsyn?) • Rapportar status sjøaurestammer

Friluftsområde

DOK-data	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none"> • Friluftsområde – Statleg sikra • Kartlagde friluftslivsområder 	<ul style="list-style-type: none"> • Naturbase • Lokale og regionale registreringar av friluftsområde, inklusiv badeområde, turkart, padleturar, etc.
Innspel? <ul style="list-style-type: none"> • Friluftsområder (BOF) • Friluftslivets ferdselårer (BOF) 	<ul style="list-style-type: none"> • BOF- område • KPA formål - Friluftsområde i strandsona, friområde i strandsona (t.d. badeplassar)

Forsvaret

DOK-data	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none"> • Forsvarets skyte- og øvingsfelt – land og sjø 	<ul style="list-style-type: none"> • Forskrift om forbudsområder i sjø (koordinater)
Innspel? <ul style="list-style-type: none"> • Forsvarsbygg Arealplanveileder 	

3. I kommunane – andre kjelder (Kartlegging, rapport, undersøking mm)

- Generelt
 - Norce LFI har rapportar for vassdrag i dei fleste kommunane
 - Habitatkartleggingar av sjøaurevassdrag, gytefiskteljingar og overvaking av laks og sjøaure
 -

C. Fagtema (ikkje nemd som hovud- eller underføremål for arealbruk)

Datasettene for det offentlege kartgrunnlaget har ei lang rekkje tema som ligg litt på sida eller utanfor dei konkrete arealføremåla dette planarbeidet omhandlar. Dei er likevel viktige og har indirekte verknad.

1. Aktuelle DOK-data for planarbeid med sjøareala saman med innspel til kjeldegrunnlaget gitt i prosessen til no

Marine ressursar (Ulike deltema?)

DOK-data	Andre kjelder
Tare høstefelt Skjellsand- konsesjonsområder – lokale data	Yggdrasil
Innspel • Nasjonale laksefjordar (?) • Nasjonale laksevassdrag • Sjøaure – vassdrag (?) • NGU Ressurskartlegging • Harde fakta om m ineralnæringen – mineralstatistikk 2019	• M • M • M • Førekomster pukk og grus

Kulturminne og kulturmiljø

DOK-data	Andre kjelder
Kulturminner – Kulturmiljøer Kulturminner – Enkeltminner Kulturminner – Lokaliteter Kulturminner – Sikringssoner Kulturminner – Freda bygninger Kulturminner – SEFRAK	• www.askeladden.no • SEFRAK-registeret • Regional kulturminne og kulturmiljøplan • Kulturminne under vann • Kommunale temaplanar over kulturminne og kulturmiljø
• Sjøbuer, naust, notheng, kompassrosar, tørboltar, båtstøe, bårheller, omkleddingsstader, kyrkjeveggar	•

Landskap

DOK-data	Andre kjelder
Kulturlandskap – utvalgte Kulturlandskap – verdifulle Naturvernområde – landskapsvern NiN Landskap	• Naturtypar i Norge (NiN landskap), også sjø • Nasjonalt referansesystem for landskap (NIBIO) • Norge i 3D • Nasjonalt referansesystem for landskap (Skog og landskap), www.skogoglandskap.no .
Innspel • Kyst- og fjordlandskapet (?) • KULA-registeret	• M • M • Kulturhistoriske landskap (Indre farlei, Gulatingstaden)

Vasskvalitet

DOK-data	Andre kjelder
Vannforekomster	• Vann-nett (økologisk tilstand m.m.) • Vannportalen
Innspel -	•

Forureining og vasskvalitet

DOK-data	Andre kjelder
Forurenset grunn	<ul style="list-style-type: none"> • Miljøstatus • Mattilsynet • Risikovurdering norsk fiskeoppdrett (HI)
Innspel <ul style="list-style-type: none"> • Potensiell forureining (ROS) • Oljevernberedskap (ROS) 	•

Energi

DOK-data	Andre kjelder
Vindkraftverk	NVE
<ul style="list-style-type: none"> • Eksisterande infrastruktur • Strømforsyning / sjøkabler • Statnett • 	

Risiko, sårbarhet og beredskap

DOK-data	Andre kjelder
	<ul style="list-style-type: none"> • Aktsemdskart frå NVE/NVE Atlas og NGI, atlas.nve.no • Norges vassdrags- og energidirektorat, www.nve.no • Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Veileder til helhetlig risiko- og sårbaranalyse i kommunen, 2014 • Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap, Veileder, Samfunnssikkerhet i kommunens arealplanlegging, 2017
•	

2. Andre kjeder og grunnlag som har betydning

<ul style="list-style-type: none"> • Barn- og unges interesser • Folkehelse / helsefremming • Berekraftig arealbruk • Støy og lukt • Biosfæreområde • Biologisk mangfold • Havbruksfondet • Marin forsøpling 	<ul style="list-style-type: none"> • M • M • M • Retningslinje for behandling av støy i arealplanlegging (T-1442/2016) • M • M • M • https://renthav.no
Innspel -	•

3. Kjelder på nett (heimesider mm)

	Andre kjelder
<ul style="list-style-type: none"> • www.kystdatahuset.no • www.kystinfo.no • www.forsvarsbygg.no • www.atlas.nve.no • www.nve.no • www.fiskeridir.no • www.vann-nett.no • www.askeladden.no • www.vestlandfylke.no/planlegging • www.dirmin.no • https://renthav.no • www.artsdatabanken.no • www.fylkesatlas.no • www.finn.no • www.miljostatus.no • 	<ul style="list-style-type: none"> • Kjelde til statistikk, skipstrafikk og hamner • Ulike temalag • Mm • Mm • Om vindkraft mm • .. • Vassmiljø mm. • M • M • M • Marin forsøpling • M • M • Topografiske kart
Innspel -	•

D. Andre relevante planarbeid

1. Interkommunale planar i sjø

- Kystplan II Midt- og Sør-Troms
- Kystsoneplan Tromsøregionen
- Kystsoneplan Sunnhordaland

E. Rettskjelder - Lov, forskrift mm

1. Lov (oversikt, ikkje uttømmende liste)

- Havne- og farvannsloven (HFL) og veileder til HFL LOV-2019-06-21-70
- Plan- og bygningslova LOV-2008-06-27-71
- Lakse- og innlandsfiskelova
- Lov om naturmangfald
- Kulturminnelova LOV-1978-06-09-50
- LOV-2005-06-17-79 Akvakulturloven
- Minerallova
- Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (Havbunnsmineralloven)
- Klimaloven (2018)
- Folkehelseloven 24.06.2011 LOV-2011-06-24-29 Lov om folkehelsearbeid
- LOV-2010-06-25-45 Sivilbeskyttelsesloven
- LOV-1963-...Undersjøiske naturforekomster
- LOV-1994-....Sjøloven
- LOV-2000-....Vannressurslova
- LOV-1992-.....Lakse- og innlandsfiskeloven
- LOV-1981-.....Viltloven
- Friluftsløven 01.01.2018 LOV-1957-06-28-16
- Forurensningsloven 19.06.2009 LOV-1981-03-13-6
- Havressursloven 21.09.2012 LOV-2008-06-06-37
- Vannressursloven 24.11.2000
- Matloven 19.12.2003
- Havenergilova 04.06.2010 LOV-2010-06-04-21
- Lov om laksefisk og innlandsfisk mv. (lakse- og innlandsfiskloven)
 - Kvalitetsnorm for ville bestander av atlantisk laks (*Salmon salar*) 20.09.2013

2. Forskrift

- FOR-2019-12-11-1834 Forskrift om farled
- FOR-2006-12-15-1446 Forskrift om rammer for vannforvaltning
- FOR-2017-06-21-854 Forskrift om konsekvensutredninger
- FOR-2017- ...Produksjonsområde
- FOR-2018-... Kartforskriften
- Produksjonsområdeforskriften
- Forskrift om rammer for vannforvaltningen 19.12.2006
Sentralt er også «Farledsnormalen» som legger føringer for planmedvirkning etter PBL og myndighetsutøvelse etter havne- og farvannsloven. Eksempelvis legger den grunnlag for avklaring av sjøtrafikkarealet
- Forskrift om militære forbudsområder innen Sjøforsvaret (FOR-2018-12-20-2058)
- Byggeteknisk forskrift (TEK17) (om naturfare..)
- Forskrift om konsekvensutreiing (FOR 2017-06-21-854)
- Forskrift om sikkerhet og beredskap i kraftforsyningen
- Vassforskrifta
- Produksjonsområdeforskrifta

3. Statlig planretningslinjer (SPR)

- SPR for klima- og energiplanlegging
- SPR for samordning av bolig-, areal- og transportplanlegging
- SPR for differensiert forvaltning av strandsonen langs sjøen

4. Rundskriv

- Lover og retningslinjer for planlegging og ressursutnytting i kystnære sjøområder – Rundskriv H-6/18
- H-5/18 Samfunnssikkerhet i planlegging og byggesaksbehandling

5. Rettleiar

- (?) Rettleiar KMD av mai 2020
- Planlegging i sjøområdene
- NVE – 1/2019 Sikkerhet mot kvikkleireskred
- NVE – Veiledning til kraftberedskpasforskriften
- Rettleiar for konsekvensutgreiing for klima og miljø (digital)
- Plan for friluftslivets ferdselsårer M-1292/2019 (Miljødirektoratet)

6. NOU

- NOU 2004: 27, Forsvarets skyte- og øvingsfelt